

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА
УПРАВЛІННЯ**

КАФЕДРА АНАЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь бакалавр
(назва ступеня вищої освіти)

Спеціальність 073 “Менеджмент”
(шифр і назва)

Освітня програма “Фінансово-економічна безпека та ризик-менеджмент”, 30 серпня 2016 р., № 463
(назва, дата і № наказу про затвердження ОП)

Форма навчання денна
(денна/заочна)

у 2020/2021 навчальному році

Плани семінарських (практичних) занять
обговорені та схвалені на засіданні
кафедри аналітичної економіки та
менеджменту
протокол від 30 липня 2020 № 21

**Керівник кафедри
спеціальне звання**

Олена ПАРШИНА

Дніпро – 2020

Фінансово-економічна безпека // Плани семінарських (практичних) занять для денної форми навчання. – Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. - 17 с.

РОЗРОБНИК(-И):

Кубецька О.М., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту факультету соціально-психологічної освіти та управління Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ТЕМА 1. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ПРЕДМЕТ, МЕТОДИ І ФУНКЦІЇ

План

- 1.1. Сутність категорії «фінансової» та «економічної» безпеки
- 1.2. Суб'єкти господарювання в системі безпеки підприємництва
- 1.3. Політика, система та стратегії безпеки підприємництва
- 1.4. Державне регулювання безпеки діяльності підприємництва
- 1.5. Концептуальні основи управління безпекою підприємництва

Завдання:

1. Опрацювання питань семінарського заняття теми №1.
2. Підготувати виступ/тези (презентація).
2. Практичне розв'язання задач.

Уміння, які мають бути вироблені, та навички, які мають бути напрацьовані під час заняття — сучасні трактування категорій “фінансово-економічна безпека”, “економічна безпека”, “фінансова безпека”; □ суб'єкти господарювання; □ політика, система та стратегії безпеки підприємництва; □ державне регулювання безпеки.

Завдання 1.

Підприємство «Уля» очікує щоквартально в середньому отримувати виручку від реалізації продукції в розмірі 500 тис. грн. Собівартість такого обсягу виробленої підприємством продукції щокварталу (без урахування відсотків за користування кредитом) складає 250 тис. грн. Витрати на реалізацію продукції за квартал становлять 17 тис. грн. Підприємство є платником ПДВ і пільг з податку на прибуток не має. Для реалізації цих планів підприємству необхідно залучити банківський кредит на суму 180 тис. грн. Також підприємство планує забезпечити чисту рентабельність за результатами фінансового року на рівні 8%. На основі поданої інформації необхідно: обґрунтувати головні ризики для платоспроможності економічних агентів реального сектору економіки, ураховуючи вищенаведений опис макроекономічної ситуації.

Завдання 2.

За результатами проведення аналізу фінансово-господарського стану суб'єктів підприємницької діяльності виявлено ознаки, які описані у табл. 1.

Необхідно:

- визначити тип неплатоспроможності підприємства на основі ознак його фінансового стану (заповнити колонку 3 таблиці 1);
- вказати алгоритм розрахунку коефіцієнта покриття запасів та коефіцієнта забезпечення власними засобами;
- зазначити, яку характеристику платоспроможності підприємства вони дозволяють оцінити;
- описати управлінські заходи відновлення фінансової безпеки підприємств, які характеризуються описаними станами.

Таблиця 1

Характеристики фінансового стану підприємства

№ п/п	Ознаки платоспроможності підприємства	Тип неплатоспроможності підприємства
1	<p>Фінансовий стан підприємства у зв'язку з випадковим збігом обставин:</p> <p>1) обсягу наявних у нього коштів і високоліквідних активів тимчасово недостатньо для погашення поточного боргу, тобто, неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами;</p> <p>2) недостатньо коштів для погашення поточного боргу із заробітної плати;</p> <p>3) недостатньо коштів для виконання зобов'язання щодо сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, податків і зборів обов'язкових платежів.</p>	
2	<p>На початку і наприкінці звітного кварталу:</p> <p>1) обсягу наявних у нього коштів і високоліквідних активів тимчасово недостатньо для погашення поточного боргу, тобто, неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами;</p> <p>2) недостатньо коштів для погашення поточного боргу із заробітної плати;</p> <p>3) недостатньо коштів для виконання зобов'язання щодо сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, податків і зборів обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності;</p> <p>4) коефіцієнт покриття запасів і коефіцієнт забезпечення власними засобами наприкінці звітного кварталу менші за їхні нормативні значення - 1,0 та 0,1 відповідно</p>	
3	<p>За підсумками року:</p> <p>1) коефіцієнт покриття запасів менший за 1,0;</p> <p>2) підприємство не отримало прибутку.</p>	

Індивідуальне тестування:

1. Оберіть правильне визначення поняття «економічна безпека»:

а) це стан і здатність економічної системи протистояти небезпеці руйнування її оргструктури і статусу, а також перешкодам у досягненні цілей розвитку;

б) це сукупність факторів виробництва, невиробничих факторів, фондів обігу, готової продукції, грошових коштів, які знаходяться на рахунках

підприємств в банку в результаті реалізації продукції і надання різних послуг;

в) процес систематичного збору й обробки інформації про складові частини та параметри процесу, спрямований на винесення оцінки, вироблення планів дії та прийняття рішення по даному процесу;

г) процес аналізу інформації про складові частини, спрямований на вироблення планів дії та прийняття рішення.

2. Головна мета економічної безпеки підприємництва полягає в тому, щоб:

а) забезпечити розвиток підприємства за рахунок технологічного прогресу;

б) гарантувати його стабільне й максимально ефективне функціонування, високий потенціал розвитку в майбутньому;

в) уникнути недобросовісної конкуренції за рахунок зростання усіх сфер діяльності підприємств;

г) забезпечити монопольне становище на ринку з метою його контролю.

3. Основним способом незахищеності економічної безпеки є:

а) залучення нових інвесторів, технологій;

б) належне зберігання комерційної таємниці;

в) виробництво і реалізація якісної продукції за доступними цінами, що забезпечує довіру споживачів, належний попит;

г) фінансова допомога, пільги з боку держави.

4. Головна стратегія економічної безпеки підприємництва полягає в тому, щоб забезпечити:

а) максимально можливий прибуток;

б) незалежність підприємств;

в) стабільне й максимально ефективне функціонування і високий потенціал розвитку в майбутньому;

г) високий рівень кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу, належної ефективності корпоративних НДЕКР.

5. До економічної небезпеки призводять такі основні етапи:

а) «негативний» вплив факторів – актуальні питання, що вимагають обов'язкової відповіді;

б) проблеми (кризи, банкрутства тощо);

в) «негативний» вплив факторів, загрози, проблеми;

г) зміна політичного курсу держави.

Контрольні питання:

1. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства, підприємництва.

2. Організаційно-функціональні складові фінансово-економічної безпеки підприємництва.

3. Дайте визначення політики та системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва.

4. Визначте структурування та принципи функціонування системи управління фінансово - економічної безпеки підприємництва.

5. Державне регулювання та забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємництва.

Завдання для самостійної роботи до Теми 1:

1. Сформууйте власний глосарій термінів та занотуйте основні категорії до теми.

Індивідуальні завдання до Теми 1:

1. Підготувати тестові завдання з ключем відповіддю за тематикою заняття (на кожного здобувача освіти п'ять тестових завдань).

УВАГА тестові завдання не повинні повторюватись.

ТЕМА 2. НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

План:

1. Національна безпека України.
2. Роль міжнародних організацій в національній безпеці України.
3. Геополітичні вектори розвитку міжнародної безпеки України
4. Основні поняття та категорії національної безпеки.
5. Методологічні аспекти дослідження національної безпеки.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

Безпека, національна безпека, міжнародні організації, міжнародна безпека, геополітика

Завдання 1. Визначити складові та індикатори економічної безпеки України. Побудувати таблицю для цього, яка має враховувати наступні елементи: 1. Макроекономічна безпека. 2. Інвестиційна безпека. 3. Інноваційна безпека. 4. Фінансова безпека: 5. Зовнішньоекономічна безпека: 6. Соціальна безпека: 7. Продовольча. 8. Демографічна безпека. 9. Енергетична безпека. Здійснити обрахунок вагових коефіцієнтів ЕБ держави.

Описати кожну складову.

Таблиця 1

Вагові коефіцієнти складників інтегрального індексу економічної безпеки

№	Складник економічної безпеки	Вагові коефіцієнти
1	Демографічна	
2	Інноваційна	
3	Продовольча	
...		

3. Реферати:

1. Державна політика України в період загострення агресії з боку РФ
2. Формування цілісної системи законодавчих актів у сфері НБ України
3. Класифікація національних інтересів.
4. Підходи щодо забезпечення національної безпеки.
5. Діалектична єдність складових національної безпеки.
6. Національна безпека, як системна характеристика розвитку соціуму.
7. Ризик, як міра небезпеки національному інтересу

Індивідуальне тестування:

1. Національна безпека України - це...
 - а) Захист інтересів осіб певної національності

- б) Виявлення терористичної діяльності, ліквідація діяльності незаконних збройних формувань і усунення передумов і причин їх появи
- в) Захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів від реальних та потенційних загроз
- г) Фізичний захист особливо-важливих об'єктів, стратегічних підприємств, об'єктів інфраструктури

2. *Особливістю військової безпеки країни є те,...*

- а) Що вона є частиною державної безпеки і водночас функціонує як самостійне явище
- б) Що вона забезпечується на випадок ведення бойових дій збройними силами держави
- в) Що вона відокремлена від інших безпекових інституцій держави
- г) Що вона має відношення лише до військовослужбовців збройних формувань держави

3. Держава згідно з чинним законодавством забезпечує безпеку кожного громадянина...

- а) Тільки на території України
- б) Як на території України, так і за її межами
- в) За межами території України
- г) На території України, але у випадку, коли громадянин досяг 18-річного віку

4. *Система поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їх виникненню, підготовку України до можливого воєнного конфлікту, а також на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів, це...*

- а) Стратегія національної безпеки
- б) Демократичний цивільний контроль
- в) Воєнна доктрина України
- г) Система національної безпеки України

5. *Силовий компонент системи воєнної безпеки включає Збройні Сили України, Державну прикордонну службу, Національну гвардію України, військові підрозділи Управління державної охорони, Служби безпеки України, Міністерства з питань надзвичайних ситуацій інші державні військові формування?*

- а) Відповідно до обставин
- б) Ні
- в) В окремих випадках
- г) Так

Контрольні питання:

1. Суть та складові механізму забезпечення національної безпеки.
2. За якими ознаками класифікують національні інтереси?
3. Взаємозв'язок понять "нація" та "нація-держава".
4. Складові національної безпеки.
5. Чому "національна безпека" є змінною величиною?
6. Чому доцільно розглядати "оборонну сферу", як складову національної безпеки?
7. Чому поняття "біосфера" адекватніше описує взаємовідносини у системі "суспільство – навколишнє середовище", ніж "екологічна сфера"?
8. Поняття "загроза", "виклик", "ризик" національній безпеці.
9. Суть взаємозв'язку національних цінностей, інтересів і цілей.

Завдання для самостійної роботи до Теми 2:

1. Сформууйте власний глосарій термінів та занотуйте основні категорії до теми.

Індивідуальні завдання до Теми 2:

2. Підготувати тестові завдання з ключем відповіддю за тематикою заняття (на кожного здобувача освіти п'ять тестових завдань).

УВАГА тестові завдання не повинні повторюватись.

ТЕМА 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

План

1. Міжнародна економічна безпека: детермінанти та складові розвитку
2. Підтримка міжнародної безпеки - глобальна проблема людства
3. Визначення міжнародної економічної безпеки
4. Роль регуляторних засад у забезпечення міжнародної економічної безпеки

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

Економічна безпека, міжнародна економічна безпека, глобалізація, забезпечення міжнародної економічної безпеки.

Завдання 1. Проаналізуйте зв'язок між рівнем економічної свободи та ефектом економічного розвитку по країнах світу.

Індивідуальне тестування:

1. Основними інструментами міжнародної політики є

- а) сила, пропаганда, зброя
- б) сила, дипломатія, пропаганда
- в) агресія, зверхність, насилля

2. Найнебезпечнішою формою війни як вияву політики з позиції сили є

- а) агресія
- б) окупація
- в) інтервенція

3. Замаскована діяльність для здійснення впливу на зарубіжні уряди, організації, події та окремих людей для підтримки зовнішньої політики держави, це

- а) окупація
- б) інтервенція
- в) таємні операції
- г) агресія

4. Фазою конфлікту називається

- а) стан конфліктного процесу в окремо визначений період часу
- б) категорія, яка характеризує рівень і ступінь розвитку конфлікту
- в) момент зростання кризи у відносинах

5. За силою сторін виділяють такі типи конфліктів

- а) збройні конфлікти
- б) симетричні конфлікти
- в) ідеологічні конфлікти
- г) незбройні конфлікти
- д) асиметричні конфлікти

Контрольні питання:

1. Глобалізація та міжнародна безпека суспільства
2. Міжнародні система та режими безпеки
3. Роль міжнародних організацій в формуванні та трансформації системи безпеки
4. Звичайна зброя як фактор безпеки
5. Стратегічна зброя. Проблема розповсюдження зброї масового знищення
6. Становлення режиму нерозповсюдження ядерної зброї
7. Воєнна сила в міжнародній безпеці

Завдання для самостійної роботи до Теми 3:

1. Сформууйте власний глосарій термінів та занотуйте основні категорії до теми.

Індивідуальні завдання до Теми 3:

1. Підготувати тестові завдання з ключем відповіддю за тематикою заняття (на кожного здобувача освіти п'ять тестових завдань).

УВАГА тестові завдання не повинні повторюватись.

ТЕМА 4. СИСТЕМА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

План

1. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові
2. Сутнісно-теоретичні засади управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання
3. Оцінка фінансових ризиків в управлінні фінансовою безпекою суб'єкта господарювання

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

Система, фінансово-економічна безпека, управління фінансово-економічною безпекою підприємств, ризики, оцінка ризиків, методи оцінки ризиків

Завдання 1. У ході конверсії підприємство налагоджує виробництво нових марок пральних машин невеликого об'єму. При цьому можливі втрати, як результат недостатньо вивченого ринку збуту в ході маркетингових досліджень. Ймовірні три варіанти щодо попиту на продукцію. Втрати при цьому складатимуть відповідно: 700тис.грн.; 500тис.грн.; - 300тис.грн. (додатковий прибуток). Ймовірності цих стратегій складатимуть: $P_1=0,4$; $P_2=0,5$; $P_3=0,1$.

Визначити сподівану величину ризику, тобто збитків (втрат).

Завдання 2. Безпечна реальна норма відсотка становить 6% ($r_{RF} = 0,06$); прогнозований темп інфляції – 30 % річних ($i = 0,3$); реальна середньо ринкова норма відсотка – 18 % ($r_{RM} = 0,18$), коефіцієнт систематичного ризику, що пов'язаний із даним видом інвестиційних проектів, $\beta = 1,2$.

Підрахувати номінальну норму відсотка, яка врахувала б ризик.

Індивідуальне тестування:

1. Хто є суб'єктом управління економічною безпекою підприємства?
 - а) засновники і керівник підприємства.
 - б) служба безпеки підприємства;
 - в) органи державного управління та працівники апарату управління підприємством, спеціалізовані підприємства та організації;
 - г) апарат управління підприємством та його персонал;
2. До якої складової економічної безпеки підприємства належить індикатор «продуктивність праці»?
 - а) силова;
 - б) інтелектуально-кадрова;
 - в) техніко-технологічна.
 - фінансова;
3. Що є об'єктом в системі управління економічною безпекою підприємства?
 - а) функціональні зв'язки підприємства;
 - б) різноманітні види діяльності підприємства, його майно та ресурси, персонал;
 - в) головні економічні показники фінансово-господарської діяльності;
 - г) системна сукупність критеріїв та індикаторів стану і рівня економічної безпеки підприємства.
4. Яку складову фінансової безпеки держави характеризує індикатор «відношення дефіциту бюджету до ВВП»?
 - а) грошово-кредитна;
 - б) боргова;
 - в) бюджетна.
 - г) валютна;
5. Зовнішньоекономічна безпека держави характеризує:
 - а) обсяги, співвідношення та динаміку показників експорту та імпорту;
 - б) ефективність діяльності, спрямованої на формування і рух експортних та імпортних потоків відповідно до критеріїв безпечного функціонування і розвитку національної економіки;
 - в) стан і здатність економічної системи протистояти небезпеці руйнування її оргструктури і статусу в зовнішньоекономічній сфері, а також перешкодам у досягненні цілей розвитку.
 - г) здатність науково-технічного потенціалу генерувати позитивні зрушення для зміцнення зовнішньоекономічного потенціалу держави;

Контрольні питання:

1. Що не належить до об'єктивно необхідних передумов забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання в Україні?
2. Узагальнена оцінка рівня фінансової безпеки підприємництва
3. Індикатори кількісної оцінки рівня фінансової безпеки
4. Інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки
5. Визначення позиції фінансової безпеки суб'єкта підприємництва

Завдання для самостійної роботи до Теми 4:

1. Сформууйте власний глосарій термінів та занотуйте основні категорії до теми.

Індивідуальні завдання до Теми 4:

1. Підготувати тестові завдання з ключем відповіддю за тематикою заняття (на кожного здобувача освіти п'ять тестових завдань).

УВАГА тестові завдання не повинні повторюватись.

ТЕМА 5. МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМЦІВ

План:

1. Система моніторингу економічної безпеки підприємства як чинник формування його конкурентоспроможності
2. Провідні методи та інструменти стратегічного моніторингу фінансово-економічної безпеки підприємств

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

Економічна безпека підприємства; моніторинг; система моніторингу; принципи функціонування системи моніторингу; прогностно-діагностична модель.

Завдання 1. Здійснити оцінку рівня фінансово-економічної безпеки підприємства за допомогою наступних показників:

1. Показники, що визначають фінансову стійкість:
 - Коефіцієнт автономії (нормативне значення - $K_{фа} > 0,5$)
 - Коефіцієнт співвідношення власних і позикових коштів або коефіцієнт фінансового ризику (нормативне значення - $K_{фр} < 0,5$; критичне значення $K_{фр} = 1$)
 - Коефіцієнт фінансової стійкості (нормативне значення $0,5 < K_{фс} < 0,9$)
 - Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами коефіцієнт маневреності власного капіталу (нормативне значення $0,1 < K_{м} < 0,5$)
 - Коефіцієнт співвідношення мобільних і іммобілізованих коштів або коефіцієнт структури капіталу (позитивна характеристика - зростання в динаміці)
2. Показники, що визначають платоспроможність:
 - Коефіцієнт абсолютної ліквідності (нормативне значення $0,2 < K_{ал} = 0,5$)
 - Коефіцієнт швидкої ліквідності або проміжний коефіцієнт ліквідності (нормативне значення $0,6 < K_{шл} = 0,8$)
 - Коефіцієнт поточної ліквідності або загальний коефіцієнт покриття (нормативне значення $K_{пл} > 2,0$)
3. Показники, що визначають ділову активність
 - Коефіцієнт загальної оборотності капіталу або ресурсвіддача (позитивна характеристика – зростання в динаміці)
 - Фондовіддача (позитивна характеристика – зростання в динаміці)
 - Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних активів або коефіцієнт оборотності запасів (позитивна характеристика – зростання в динаміці)
 - Період обороту запасів (позитивна характеристика - зменшення в динаміці)
 - Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (позитивна характеристика – зростання в динаміці)
 - Період повернення кредиторської заборгованості (позитивна характеристика - зменшення в динаміці)

- Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (позитивна характеристика – зростання в динаміці)
- Період повернення дебіторської заборгованості (позитивна характеристика - зменшення в динаміці)

Для визначення фінансово-економічної надійності підприємства доцільно використовувати модель рейтингової оцінки підприємства. В основу даної моделі покладено відповідність показників фінансового стану підприємства рейтинговому числу, яке визначають за формулою:

$$R = 2K_m + 0,1K_{пл} + 0,08K_{ок} + 0,45K_{рп} + K_{рвк}, (1)$$

де K_m - коефіцієнт маневреності власного капіталу (коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами);

$K_{пл}$ - коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття);

$K_{ок}$ - коефіцієнт загальної оборотності капіталу (ресурсовіддача);

$K_{рп}$ – рентабельність продажу (норма операційного прибутку);

$K_{рвк}$ – рентабельність власного капіталу.

При повній відповідності значень вказаних коефіцієнтів їх нормативному рівню, рейтинг підприємства буде дорівнювати 1. Фінансовий стан підприємства з рейтинговою оцінкою нижче 1 буде вважатися економічно ненадійним. Своєю чергою чим вищим буде рейтингове число тим вищою буде і економічна надійність підприємства.

Індивідуальне тестування:

1. До об'єктів управління фінансово-економічною безпекою підприємства прямого впливу відносять:

- а) конкурентів, споживачів, постачальників та інших суб'єктів його зовнішнього мікросередовища;
- б) персонал підприємства;
- в) структуру капіталу;
- г) вірні відповіді а) та б);
- д) вірні відповіді б) та в).

2. Сукупність головних елементів впливу на процес розробки і реалізації управлінських рішень для забезпечення захисту фінансовоекономічних інтересів підприємства – це:

- а) механізм управління;
- б) функції управління;
- в) принципи управління;
- г) система управління.

3. Розроблені чи прийняті рішення у сфері фінансово-економічної безпеки підприємства мають швидко коригуватися, якщо цього вимагає зміна його зовнішнього чи внутрішнього середовища. Це принцип:

- а) адекватності управління;
- б) гнучкості управління;
- в) ефективності управління;

г) оперативності управління.

4. Інформування працівників про досягнутий рівень фінансовоекономічної безпеки підприємства, формування організаційної культури – це приклад використання:

а) соціально-психологічних методів управління;

б) економічних методів управління;

в) адміністративних методів управління;

г) непрямих методів управління.

5. Ідентифікацію загроз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, їхню оцінку за ймовірністю реалізації та можливими збитками;

розрахунок показників фінансово-економічної безпеки підприємства передбачає виконання такої функції управління:

а) аналізу;

б) моніторингу;

в) інформаційного забезпечення;

г) контролю.

Контрольні питання:

1. Загроза фінансово-економічній безпеці підприємства
2. Забезпечення інформаційної безпеки та захист комерційної таємниці
3. Протидія недобросовісній конкуренції та недружнім поглинанням (рейдерам)

Завдання для самостійної роботи до Теми 5:

1. Сформуйте власний глосарій термінів та занотуйте основні категорії до теми.

Індивідуальні завдання до Теми 5:

1. Підготувати тестові завдання з ключем відповіддю за тематикою заняття (на кожного здобувача освіти п'ять тестових завдань).

УВАГА тестові завдання не повинні повторюватись.

ТЕМА 6. ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

План

1. Основи організації управління системою економічної безпеки підприємства.
2. Принципи організації управління системою економічної безпеки підприємства.
3. Мета та порядок створення служби економічної безпеки підприємства.
4. Основні завдання та функції служби економічної безпеки підприємства.
5. Управління діяльністю служби економічної безпеки підприємства.

Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:

Управління, економічна безпека, принципи організації управління, служба економічної безпеки підприємства

Завдання 1.

На прикладі підприємств, на яких студенти проходять практику, провести оцінювання ефективності існуючої системи управління економічною безпекою, виявити недоліки, обґрунтувати та презентувати систему заходів, спрямованих на її підвищення.

Індивідуальне тестування:

1. Який із зазначених заходів є завершальним у алгоритмі заходів щодо забезпечення необхідного рівня ЕБП?

- а) оцінка ефективності вжитих заходів з точки зору нейтралізації негативних впливів за кожною складовою ЕБП;
- б) опрацювання рекомендацій щодо усунення існуючих негативних впливів на ЕБП та запобігання можливим таким впливам;
- в) фіксація здійснених превентивних заходів з попередження негативних впливів за всіма складовими ЕБП;
- г) оцінка вартості кожного з пропонованих заходів щодо усунення негативних впливів на рівень ЕБП та визначення відповідальних за їх реалізацію.

2. Захист від промислового шпionaжу є одним з напрямів діяльності якого виду діяльності служб підприємства, спрямованих на забезпечення ЕБП?

- а) забезпечення фізичної та моральної безпеки співробітників фірми;
- б) забезпечення безпеки майна та капіталів підприємства;
- в) безпечність інформаційного середовища фірми;
- г) забезпечення сприятливого зовнішнього середовища.

3. Основні причини виникнення внутрішніх негативних впливів на політико-правову складову:

- а) недостатнє фінансування юридичного забезпечення бізнесу;
- б) політичні кризи міжнародного характеру;
- в) зміна положення діючого законодавства з питань власності, оподаткування;
- г) низька кваліфікація робітників юридичної служби підприємства.

4. Що не входить до корпоративних ресурсів підприємства?

- а) права;
- б) підприємницькі можливості;
- в) інформація;
- г) капітал.

5. Визначте перший етап алгоритму проведення функціонального аналізу заходів щодо забезпечення необхідного рівня ЕБП:

- а) визначення структури негативних впливів за функціональними складовими ЕБП, розподіл об'єктивних та суб'єктивних негативних впливів;
- б) фіксація здійснених превентивних заходів з попередження негативних впливів за всіма складовими ЕБП;
- в) оцінка ефективності вжитих заходів з точки зору нейтралізації негативних впливів за кожною складовою ЕБП;
- г) визначення причин недостатньої ефективності заходів, здійснених для подолання вже наявних та можливих негативних впливів на ЕБ.

Контрольні питання:

1. Взаємозв'язок між економічною безпекою підприємства, регіону, галузі і держави.

2. Економічна безпека різних організаційно-правових форм бізнесу.
3. Моделювання ключових бізнес-процесів забезпечення економічної безпеки бізнесу.
4. Критичний наліз методик оцінювання рівня техніко-технологічної безпеки підприємства.
5. Поняття, роль та методи злиття і поглинання підприємств.

Завдання для самостійної роботи до Теми 6:

1. Сформууйте власний глосарій термінів та занотуйте основні категорії до теми.

Індивідуальні завдання до Теми 6:

1. Підготувати тестові завдання з ключем відповіддю за тематикою заняття (на кожного здобувача освіти п'ять тестових завдань).

УВАГА тестові завдання не повинні повторюватись.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основні нормативні акти:

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України від 23 лип. – 1996. – № 30, стаття 141. – Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=156523.
2. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовт. 2013 р. № 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/file/link/222830/file/1277.TIF>.
3. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
4. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 5 бер. 1998 р. №183/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр>.

Підручники

1. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств: підручник / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін. К.: Алерта. 2015. 704 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник/ Г.В. Соломіна. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2018. 234 с.
2. Отенко І.П. Економічна безпека підприємств: навч. посіб. / І.П. Отенко, Г.А. Іващенко, Д.К. Воронков. Х.: ХНЕУ. 2016. 251 с.
3. Збірник актів нормативно-правового регулювання фінансово-економічної безпеки / Упоряд.: О.М. Кубецька, Я.С. Палешко, Д.Б. Санакоєв. О.В. Неклеса. Дніпро, ДДУВС, 2019. 312 с.
4. Коментар до Закону України «Про національну безпеку України» / Кубецька О.М., Лазарєв В.О., Неклеса О.В., Палешко Я.С. – Дніпро : ДДУВС, 2020. 64 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Теоретичні та прикладні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки держави : монографія / [Кубецька О. М., Неклеса О. В., Остапенко Т. М., Палешко Я. С., Санакоєв Д. Б.]. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 105 с.
2. Кавун С.В. Система економічної безпеки: методологічні та методичні засади: монографія / С.В. Кавун. Х.: ХНЕУ, 2015. 299 с.

Інші джерела:

1. Tadic D., Djapan M., Misita M., Stefanovic M., Milanovic D.D. A Fuzzy Model for Assessing Risk of Occupational Safety in the Processing Industry / D. Tadic, M. Djapan, M.Misita, M. Stefanovic, D.D. Milanovic // International Journal of Occupational Safety and Ergonomics. 2015. Vol. 18. №2. pp. 115-126.

2. Aksay Selcuk. Corruption and Human Development / Aksay Selcuk // Cato Journal. 2016. 26 (1). pp. 29-48.

Інтернет-ресурси:

1. Бібліотека імені В. Вернадського: www.nbuv.gov.ua
2. Державна служба статистики України: www.ukrstat.gov.ua
3. Законодавство України: www.rada.gov.ua
4. Інститут економіки і прогнозування НАН України: www.ief.org.ua
5. Кабінет Міністрів України: [http: www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua).
6. Міжнародний центр перспективних досліджень: www.icps.kiev.ua
7. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України: www.me.gov.ua
8. Міністерство соціальної політики України: www.minpraci.gov.ua
9. Міністерство фінансів України: www.minfin.gov.ua
10. НБУ: www.bank.gov.ua
11. Торгово-промислова палата України: www.ucci.org.ua